

Ehdotus A 1929/UVN
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Yhteispohjoismaiset toimet lisätiedon keräämiseksi koskien parisuhdetappojen ehkäisemistä ja torjumista

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille,

- *että* ne ryhtyvät toimiin varmistaakseen parisuhdetappoja koskevat samankaltaiset määritelmät ja väkivaltatilastoinnin jäsenehdotuksesta ilmi käyväällä tavalla.
- *että* Pohjoismaiden ministerineuvosto laatii katsauksen tehokkaista toimista parisuhdetappojen ja kuolemaan johtavan lähisuhdeväkivallan torjumiseksi.

Taustaa

Parisuhdetappo on lähisuhdeväkivallan vakavin muoto, eikä tappo yleensä tapahdu ilman ennakkovaroitusta. Uhri on yleensä joutunut kokemaan kumppaninsa tekemää väkivaltaa jo ennen tappoa, ja norjalainen tutkimus osoittaa, että useimmissa tapauksissa uhri on ollut yhteydessä poliisiin, hoito- ja hoivapalveluihin tai muihin tukijärjestelmän toimijoihin. Lähisuhdeväkivaltaa on pidettävä varoitusmerkkinä siitä, että tulossa voi olla vielä julmempi teko. Lähisuhdeväkivalta on vakava rikollisuuden muoto, joka ääritapauksissa voi maksaa ihmishenkiä. Lähisuhdeväkivalta on kova isku perheessä ja vakava yhteiskunnallinen ongelma kaikissa Pohjoismaissa. Miehet tekevät suurimman osan lähisuhdetapoista, ja naisilla on suurempi todennäköisyys tulla nykyisen tai aikaisemman kumppaninsa, avopuolisonsa tai aviopuolisonsa tappamaksi kuin jonkun toisen.

Pohjoismaiden henkirikosluvut ovat pitkään olleet matalammat kuin useimmissa muissa vastaavissa maissa. On perusteltua ajatella, että matalammat luvut johtuvat suurelta osin muiden henkirikosmuotojen kuin parisuhteessa tehtävien tappojen matalista luvuista. Jotta saisimme paremman yleiskuvan ja pystyisimme paremmin torjumaan tämänkaltaisia henkirikoksia, on tarkoituksenmukaista luoda vertailukelpoisempaa tilastointia ja saada nykyistä parempi yleiskuva käytännöistä eri Pohjoismaissa.

UNODC:n (YK:n alainen huume- ja rikosvirasto) tutkimus¹ vuodelta 2019 osoittaa, että maailmassa kuolee päivittäin 137 naista oman perheenjäsenen tappamana. Yli kolmasosa vuonna 2017 tapetuista naisista kuoli silloisen tai aikaisemman kumppaninsa

---

¹ https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_5.pdf

tappamana. Naiset kuolivat sellaisten henkilöiden tappamina, joihin he tavallisesti voisivat luottaa.

Kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että 13,5 prosenttia kaikista tapoista tapahtuu parisuhteessa. Vertailuna todettakoon, että tällä hetkellä Norjassa parisuhdetappojen osuus kaikista tapoista on 27 prosenttia.² Parisuhdetappojen osuus on Norjassa täten paljon suurempi kuin muualla maailmassa siitä huolimatta, että Norjassa parisuhdetapot määritellään aavistuksen tiukemmin kuin muissa maissa. Tutkimukset ovat osoittaneet, että parisuhdetappojen määrä on laskenut Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa. UNODC korostaa samaan aikaan, että lasku on maltillinen suhteessa muihin henkirikosmuotoihin ja että lukumäärä itse asiassa on varsin vakaa. Viime vuosina on myös rekisteröity kasvua naiseen kohdistuvien parisuhdetappojen lukumäärässä kansainvälisellä tasolla. Ruotsissa parisuhdetappoja ei eroteltu muista henkirikosmuodoista virallisissa rikostilastoissa ennen vuotta 2017, mutta ruotsalainen tutkimus samalta vuodelta osoittaa, että 26 prosenttia kaikista tapoista vuosina 1990–2013 tapahtui parisuhteessa. Ruotsissa tapon uhrina kuolevien osuus on isompi kuin Norjassa (noin 1:100 000). Myös Tanskassa tapon uhrina kuolevien osuus on isompi kuin Norjassa (0,9:100 000). Vuodelta 2020 peräisin olevan raportin mukaan parisuhdetappojen osuus kaikista tapoista Tanskassa oli 23 prosenttia.³

Suomalainen tutkija ja professori Veli Verkko tutki muun muassa tappoja vuosina 1920–1950. Hänen mukaansa naisten osuus tappojen uhreista on korkea, kun tappojen lukumäärä on yleisesti ottaen matala ja toisinpäin. Tätä on myöhemmin alettu kutsua ”Verkon laiksi”. Norjan parisuhdetappojen korkea osuus voi Verkon lakia vastaan tarkasteltuna liittyä siihen, että tappojen lukumäärä on yleisesti ottaen matala. Tätä tukee myös kansainvälinen vertailu, jonka mukaan parisuhdetappojen osuus on globaalisti matalampi kuin Norjassa ja Pohjoismaissa.

Samalla kun tasa-arvo on Pohjoismaissa edistynyt pitkälle ja maat ovat maailman parhaita sekä tasa-arvon että demokratian aloilla, ovat naiseen kohdistuva väkivalta ja parisuhteessa tapahtuvat tapot edelleen iso uhka. Kyse on myös demokratiaan kohdistuvasta uhasta, sillä parisuhdeväkivallan seurauksena uhri pysyy hiljaisena eikä hänellä ole enää voimia osallistua aktiivisesti yhteiskuntaelämään.

Useimmat parisuhteessa tapahtuvat tapot ovat antaneet varoitusmerkkejä ennen tappamista, sillä uhri on ollut väkivallantekijän väkivallan kohteena aiemmin ja hän on hakenut apua julkiselta puolelta. Tästä syystä tarvitaan uutta tietoa ja ymmärrystä siitä, miten yhteiskunta voi paremmin ehkäistä parisuhdetappoja. Pohjoismaiden tulisi tehdä parisuhteessa tapahtuvista tapoista kvalitatiivinen analyysi, jotta saadaan tietoa siitä, miten parisuhdetappoja voidaan ehkäistä paremmin ja mitä voidaan tehdä

2

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5f3dc96de14f443f869795a19088926a/no/pdfs/nou202020200017000dddpdfs.pdf>

3

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5f3dc96de14f443f869795a19088926a/no/pdfs/nou202020200017000dddpdfs.pdf>

lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuville henkilöille tarkoitettujen julkisten tukijärjestelmien vahvistamiseksi.

Lyhyesti ehdotetaan seuraavaa:

1. Parisuhteessa tapahtuvia tappoja koskevan tutkimuksen parantamisen varmistamiseksi Pohjoismaiden ministerineuvostoa pyydetään tekemään aloite, niin että saadaan yhteinen ja yhdessä sovittu pohjoismainen määritelmä parisuhdetapolle.
2. Pohjoismaiden ministerineuvostoa pyydetään tekemään aloite parisuhdetappoja koskevan yhteisen pohjoismaisen tilastoinnin saamiseksi.
3. Pohjoismaiden ministerineuvostoa pyydetään varmistamaan pohjoismainen parisuhdetappoja koskeva tutkimus ja tekemään aloite yhteisestä pohjoismaisesta parisuhdetappokomiteasta, jossa voitaisiin oppia ja tutkia, miten parisuhdeväkivallan käsittelyä julkisella sektorilla voidaan parantaa.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta pitää suositusta tärkeänä ja tarpeellisena työssä, jonka tavoitteena on tehdä Pohjolasta turvallinen paikka kaikille.

Kumppanin surmaamista edeltää usein väkivalta tai uhkailu, minkä vuoksi parisuhdetappo kuuluu ennakoitavissa oleviin henkirikoksiin. Tilastot osoittavat, että Pohjoismaissa tehtävien parisuhdetappojen määrä on pysynyt vakaana useiden vuosien ajan ja että parisuhdetappo on Pohjoismaiden suurin yksittäinen henkirikoksen muoto. Nykyinen tai entinen kumppani tappaa keskimäärin vähintään yhden naisen *joka* kuukausi *jokaisessa* Pohjoismaassa. Ilmiö on niin laaja ja yleinen, että surmat ovat saaneet oman terminsä, ja niistä puhutaan naismurhina (*femicide*). Valiokunnan vakaana tahtona on panna piste tälle ilmiölle, jota on täysin mahdotonta hyväksyä.

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja naisten tappamista pidetään yleisesti Pohjoismaiden keskeisimpänä tasa-arvohaasteena. Valiokunta kannattaa yksimielisesti tämän väkivallan muodon ja siihen liittyvien ennakoitavissa olevien henkirikosten torjumista. Yhteispohjoismainen panostus tiedon kartuttamiseksi esimerkiksi laatimalla yhteisiä määritelmiä, rekisteröinti- ja tiedonkeruutapoja sekä kokoamalla tietoa ja kokemuksia tehokkaista toimista niin käytännön kuin poliittisellakin tasolla on ensimmäinen mutta samalla tärkeä askel eteenpäin.

Pohjoismailla on paljon yhteistä tällä synkällä alueella. Valiokunnan arvion mukaan maiden välinen yhteistyö voisi tuottaa merkittävää pohjoismaista hyötyä väkivallan ja parisuhdetappojen ehkäisemisen ja torjumisen tehostamiseksi.

Valiokunta kannattaa siksi yksimielisesti ehdotusta.

Reykjavíkissá 14. maaliskuuta 2023

Anna-Lena Blomkvist (SD)

Anne Kristine Linnestad (H)

Ásmundur Friðriksson (Sj.)

Eva Lindh (S)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Jette Gottlieb (EL)

Johan Dahl (sb)

Johan Hultberg (M)

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)

Maria Duurhus (S)

Mikkel Bjørn (DF)

Sara Emil Baaring (S)

Tobias Drevland Lund (rødt)

Truls Vasvik (S)